

Kommunstyrelsen

Uppdragsbeskrivning utredning framtidens nämndstruktur

Kommunfullmäktige har givit kommunstyrelsen i uppdrag att utreda framtidens nämndstruktur. Syftet är att införa en mer effektiv organisation. Den nya nämndstrukturen ska kunna införas i och med mandatperioden 2023-2026. I ärendet avgränsar kommunstyrelsen uppdraget och ger kommunchefen i uppdrag att utföra det och återkomma med beslutsförslag.

I denna uppdragsbeskrivning avgränsas uppdraget till omfattning, inriktning och tillvägagångssätt.

Omfattning och utgångspunkter

Syftet med uppdraget är att se över nämndstrukturen för kommunens politiska verksamhet. Det innebär även att förvaltningsstrukturen kommer att utredas då en utgångspunkt är att förvaltningsstrukturen bör följa nämndstrukturen.

Utredningen utgår ifrån att med *mer effektiv organisation* menar kommunfullmäktige att verksamheten inte ska kosta mer än vad den gör idag samt att arbetet ska kunna utföras med mindre insatser i form av resurser. En annan sida av effektivitetsbegreppet är att själva den demokratiska processen ska kunna fungera smidigare och snabbare, dock utan att göra avkall på möjligheten till demokratiskt inflytande och beslutsfattande. Med det sagt är en utgångspunkt att effektivitetsbegreppet även ska utgå ifrån att folkviljan, som den kommer till uttryck genom fria val och partiernas intresserepresentation, och dess möjlighet att resultera i verksamhet som ligger i linje med folkviljan.

Förutom att handla om den lokala folkviljan måste utredningen även utgå ifrån de statliga uppdrag som regleras av Sveriges riksdag och genomförs av regeringen. Organisationen ska effektivt kunna genomföra det välfärdsuppdrag som staten ålägger kommunen.

Kommunstyrelsen har beslutat om en ny styrmodell som beskriver hur styrningen ska fungera för att verksamhetens inriktning ska spegla folkviljan, med möjlighet för kommunfullmäktige att styra verksamheten. Styrmodellen utgör en given utgångspunkt i analysen då vald organisationsform ska stödja modellen.

Efter omvärldsbevakning kan konstateras att det framförallt finns två övergripande möjligheter till förändrad organisation som kan övervägas om syftet är att effektivisera verksamheten utifrån ovan angivna utgångspunkter.

Övergång till trenämndsorganisation

Många svenska kommuner har utifrån svårigheten att hitta förtroendevalda till nämndsorganisationerna, kostnaden för verksamheten och i strävan efter mer effektiv organisation gått över till en trenämndsorganisation, med eller utan fristående kommunstyrelse.

Oftast bygger det på att tidigare miljö- och byggnadsnämnder, kultur- och fritidsnämnder samt tekniska nämnder slås samman med verksamhetsstödjande funktioner inom lokalvård, kost och fastigheter. Det brukar vanligtvis beskrivas och benämnas *sambällsbyggnadsnämnder*. Det är ett gemensamt förvaltningskontor med en förvaltningschef som lyder under nämnden, men det finns en särskild myndighetsnämnd som ansvarar för myndighetsbesluten.

Utifrån Timrås struktur minskar det inte antalet nämnder, men däremot förvaltningar med möjlighet till bättre samordning och verksamhetsplanering med en förvaltningschef. Det finns kommuner som tagit detta ett steg längre och slår samman samhällsbyggnadsförvaltningen och kommunledningskontoret till en förvaltning under kommunstyrelsen med separat myndighetsnämnd. Ett exempel är Burlövs kommun.

Utredningen ska analysera fördelar och nackdelar med en trenämndsorganisation med inriktningen Barn- och utbildningsnämnd, Socialnämnd och samhällsbyggnadsnämnd/kommunstyrelse. I utredningen bör alternativen med fristående kommunstyrelse eller inte belysas, tillsammans med möjligheten att föra över ansvaret för verksamhetsstödet till samhällsbyggnadsnämnden (se exempelvis kostorganisationen).

En kommunstyrelse med utskott och kommunstyrelseförvaltning

Den andra dominerande organisationsformen, i förhållande till en traditionell nämndsindelning, är att avveckla sektorsnämnderna till förmån för kommunstyrelsen som då får ett ansvar för en gemensam förvaltningsorganisation. Då frågorna blir många och breda är det vanligt att arbeta med ett antal sektorsutskott för att kunna fördjupa sig i frågorna men även med möjlighet till att delegera beslutanderätten till utskotten. Även här krävs en myndighetsnämnd som hanterar myndighetsbeslut.

I det här fallet samlas förvaltningsorganisationen under kommunchefen som har ett antal verksamhetschefer istället för under nämnderna lydande förvaltningschefer.

En sådan organisation minskar radikalt antalet nämnder och politiska uppdrag i nämnder och låter istället kommunstyrelsen samlat hantera samtliga frågor under kommunfullmäktige. Det finns många medelstora kommuner med denna organisation, och en kommun som Timrå tidigare haft kontakt med är Östra Göinge men även Nordanstigs och Sollefteås kommuner har valt denna organisationsform. Utredningen ska analysera fördelar och nackdelar med en sådan organisationsform.



Oförändrad nämndsorganisation

Timrå kommun har idag fyra nämnder och en kommunstyrelse. Den nuvarande formen för organisation med dess fördelar och nackdelar bör vara ett tredje alternativ – ett slags nollalternativ – som de två motförslagen jämförs med. Utredningen ska således analysera fördelar och nackdelar med nuvarande organisationsform.

Inriktning

I enlighet med uppdraget ska utredningen belysa *effektiviteten* i de olika organisationsformerna. Det bör dock ske utifrån tre operationaliseringar av effektivitetsbegreppet:

- a) Ekonomisk effektivitet: Hur förändras kostnaden för förvaltningsorganisationen samt den politiska organisationen med de olika alternativen.
- b) Demokratiska effektiviteten: Hur förändras möjligheten till politisk representation, medborgarnas åsiktsrepresentation och möjligheten att främja delaktiga och engagerade förtroendevalda som har möjlighet att påverka kommunens verksamhet.
- c) Förvaltningens effektivitet: Hur förändras möjligheten till att effektivt genomföra det fullmäktige styr på med de olika organisationsformerna med utgångspunkt i beslutad styrmodell.

Tillvägagångssätt

Hur ska då utredningen genomföras?

Omvärldsbevakning

Ett par kommuner med motsvarande organisation undersöks för alternativ 1 och 2. Litteraturstudier av utvärderingar av nämndsorganisationer sker. Fokus i beskrivningen ska ligga på fördelar och nackdelar med de olika förslagen som uppmärksammas av andra kommuner och forskning.

Kostnadsberäkning

För att kostnadsberäkna de olika alternativen används gällande ersättningsreglemente i Timrå kommun.

Nuvarande organisation

Undersökning av nuvarande förvaltningsorganisation sker genom en mindre enkätundersökning som besvaras av nämnderna.

Kvalitetssäkring och dialog

Förslag till utredning presenteras och diskuteras vid workshop med kommunstyrelsen innan den färdigställs.



Grov tidsplan

Omvärldsbevakning och kostnadsberäkning sker under våren, enkätundersökningen i augusti-september, workshop i oktober och rapporten färdigställs till kommunstyrelsen i december 2020.